

„Ocena poziomu funkcjonowania dziecka i ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na podstawie kwestionariuszy dla rodziców i nauczycieli”

W odpowiedzi na zainteresowanie i zapotrzebowanie środowiska oraz w ramach obchodów miesiąca świadomości autyzmu w dniu 23 kwietnia 2018 r. odbyły się w naszej poradni drugie warsztaty pt. „Ocena poziomu funkcjonowania dziecka i ucznia z zaburzeniami ze spektrum autyzmu na podstawie kwestionariuszy dla rodziców i nauczycieli”, wprowadzające w problematykę tzw. diagnozy funkcjonalnej.

Warsztaty przeznaczone były dla nauczycieli i specjalistów przedszkoli i szkół, którzy ze względu na ograniczoną liczbę miejsc nie mogli wziąć udziału w pierwszych warsztatach na ten sam temat, które odbyły się w dniu 13 marca bieżącego roku.

Warsztaty rozpoczęto próbą wspólnego sformułowania odpowiedzi na pytania ankiety na temat organizacji oddziaływań edukacyjnych, terapeutycznych czy rewalidacyjnych wobec dzieci i uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu. Pytania ankiety posłużyły jako wprowadzenie do krótkiej dyskusji o tym, jakie są oczekiwania szkół i przedszkoli w zakresie współpracy w diagnozie funkcjonalnej dziecka lub ucznia z zaburzeniami spektrum autystycznego z naszą poradnią? Na jakich sferach rozwoju są skoncentrowane podejmowane wobec dzieci i uczniów z zaburzeniami ze spektrum autystycznego oddziaływania terapeutyczne i rewalidacyjne? W jaki sposób w szkołach i przedszkolach określa się cele rozwojowe dla konkretnego ucznia lub dziecka z autyzmem? W jaki sposób wskazuje się priorytetowe cele (zachowania, umiejętności) w pracy z dzieckiem lub uczniem z zaburzeniami spektrum autyzmu? W jaki sposób oceniane są jego postępy?

Następnie przypomniano w skrócie definicje autyzmu i zaburzeń ze spektrum autyzmu, jakie można odnaleźć w aktualnie obowiązujących klasyfikacjach zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania.

Na podstawie szczegółowej analizy kryteriów diagnostycznych całościowych zaburzeń rozwoju i zaburzeń neurorozwojowych zwrócono uwagę, że kryteria służące diagnozowaniu zaburzeń ze spektrum autyzmu w ciągu ostatnich lat wyraźnie ewoluują.

Według najnowszych kryteriów służących do rozpoznawania zaburzeń ze spektrum autyzmu (tych aktualnie obowiązujących, i tych dopiero zapowiadanych), w diagnozie wspomnianych zaburzeń coraz większy nacisk kładzie się na tak zwaną diagnozę funkcjonalną, czyli na to - w jakim stopniu występujące zaburzenie ze spektrum autyzmu wpływa na radzenie sobie przez osobę nim dotkniętą w różnych zadaniach i czynnościach, i w różnych ważnych sferach życia.

Symptomy, które kiedyś traktowano jako przejawy autyzmu, współcześnie są coraz częściej uznawane jako oznaka odrębnych zaburzeń i problemów w funkcjonowaniu, wymagających odrębnego zaopiekowania. Dlatego diagnoza zaburzeń ze spektrum autyzmu współcześnie wręcz wymaga współpracy specjalistów z różnych dziedzin i musi opierać się na informacji pochodzącej z wielu źródeł (diagnoza winna być i wielospecjalistyczna, i wieloźródłowa).

W najnowszych propozycjach kategorii i kryteriów diagnostycznych zaburzeń ze spektrum autyzmu coraz więcej uwagi zwraca się na to, jak osoba z autyzmem funkcjonuje pod względem ogólnych możliwości umysłowych oraz w sferze komunikacji językowej. Współcześnie uznaje się bowiem, że w zaburzeniach ze spektrum autyzmu można obserwować pełny przekrój zdolności intelektualnych i językowych.

Ponadto coraz częściej wymaga się od specjalistów, by dodatkowo oceniali, w jakim stopniu osoba ze zdiagnozowanym zaburzeniem ze spektrum autyzmu wymaga wsparcia, by móc na miarę posiadanych możliwości funkcjonować w typowym otoczeniu rodzinnym czy edukacyjnym.

W drugiej części warsztatów zwrócono uwagę, że w kontekście otoczenia edukacyjnego wzmocnienie uczestnictwa dzieci i uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu bazuje w dużej mierze na indywidualnym profilu ich funkcjonowania, uwzględniającym takie obszary, jak: komunikacja, zdolności poznawcze, umiejętności społeczne, funkcje wykonawcze i in.

Odpowiednie wspomaganie dzieci i uczniów z zaburzeniami ze spektrum autyzmu wymaga zrozumienia ich zdolności i potrzeb, najlepiej przy użyciu takiej terminologii, która będzie łatwo zrozumiała dla jak najszerszego grona odbiorców - nie tylko lekarzy czy psychologów.

W tym celu zaprezentowano uczestnikom warsztatów proste w konstrukcji Narzędzie do Kategoryzacji Zdolności Funkcjonalnych. Na jego podstawie można ocenić, jak duże wsparcie należy zapewnić dziecku lub uczniowi, by możliwe było jego uczestniczenie w danej aktywności lub wykonywanie danego typu zadań w typowym otoczeniu.

Z uwagi na względną prostotę, Narzędzie do Kategoryzacji Zdolności Funkcjonalnych może być praktycznym rozwiązaniem, użytecznym do oceny poziomu funkcjonowania dla dzieci i uczniów z zaburzeniami rozwojowymi wpływającymi na zdolności uczenia się i zachowanie. Jest to szczególnie ważne, jeżeli w przedszkolu lub szkole nie stosowano wcześniej żadnej metody do diagnozy funkcjonalnej dziecka lub ucznia (choćby przesiewowo lub orientacyjnie).

Na podstawie diagnozy funkcjonalnej możliwe jest podejmowanie racjonalnych decyzji, na jakich sferach rozwoju dziecka lub ucznia powinny być skoncentrowane oddziaływania rewalidacyjne i terapeutyczne i jakie powinny być priorytetowe cele w pracy z dzieckiem lub uczniem. Diagnoza funkcjonalna może być również pomocna w przejrzystej ocenie postępów dziecka lub ucznia z niepełnosprawnością, w tym z zaburzeniami ze spektrum autyzmu.

W trzeciej części warsztatów zaprezentowano wybrane praktyczne aspekty współpracy naszej poradni z rodzicami, szkołami i przedszkolami w zakresie specjalistycznej i funkcjonalnej diagnozy dzieci i uczniów z zaburzeniami należącymi do spektrum autystycznego, z uwzględnieniem zasad etycznych i prawnych ogólnie obowiązujących w tym zakresie.

Przedstawiono znajdujący się na wyposażeniu naszej poradni wystandardyzowany, trafny i rzetelny kwestionariusz do diagnozy zaburzeń należących do spektrum autyzmu, w tym zasady jego wypełniania przez rodziców i nauczycieli.

Spotkanie poprowadził Marcin Adamczyk, a współprowadziła Katarzyna Krzyżewska - psychologowie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Chojnicach.

W warsztatach wzięło udział siedemnaście osób, przedstawicieli szkół i przedszkoli z terenu powiatu chojnickiego.

Prowadzący ponownie bardzo dziękują wszystkim uczestnikom warsztatów za przybycie, poświęcony czas, cierpliwą uwagę, aktywne i otwarte dzielenie się różnymi własnymi spostrzeżeniami i doświadczeniami.